

Sodelovanje geodetov v sodnih in upravnih postopkih

Strokovnjaki s področja geodezije pogosto prihajajo v stik z upravnimi in sodnimi organi. Če ne upoštevamo osebnih primerov, ko se ti strokovnjaki postopkov udeležujejo kot aktivna ali pasivna stran, ugotovimo, da zaradi dela, ki ga opravljajo, pogosto sodelujejo v dokaznem postopku. To je tisti del upravnega, pravnega, kazenskega ali drugega postopka, v katerem sodišče (oz. upravni organ) z dokaznimi sredstvi ugotavlja dejstva, ki so pomembna za uporabo materialnega prava in odločitev v zadevi.

Dokazna sredstva ali dokazila ali dokazi so različni, saj naši postopkovni zakoni temeljijo na načelu svobodnega izvajanja in presoje dokazov. To pomeni, da se kot dokaz lahko uporabi tisto, kar je primerno za ugotavljanje dejanskega stanja in kar ustreza posameznemu primeru. V poštev pride vse, kar omogoča sodniku oz. uradni osebi, da s čutili zazna predmet dokazovanja. Zaznavanje je lahko neposredno (z ogledom) ali posredno prek stvari (npr. listine) ali ljudi (priče, izvedenci, stranke). Zato naši zakoni, ki urejajo posamezne postopke in vsebujejo določila o dokaznih sredstvih, le-te naštevajo primeroma in njihov seznam ni zaključen. Če tehnični napredek prinese nove vrste dokazil (npr. fotografije, zvočni zapisi, računalniški izpisi ...), so ti dopustni in jih sodišče oz. upravni organ izvaja in presoja enakovredno z drugimi.

Določila o dokazovanju in dokazih vsebujejo:

- Zakon o splošnem upravnem postopku, ki za upravne postopke ureja navedeno materijo v določilih od 159. do 201. člena.
- Zakon o kazenskem postopku, ki vsebuje določila o dokazovanju v 206. do 260. členu in v 322. do 336. členu. Uporablja se v kazenskih postopkih in v skladu s 60. členom Zakona o gospodarskih prestopkih tudi v teh postopkih.
- Zakon o prekrških, ki ureja navedeno materijo v določilih od 122. do 152. člena.
- Zakon o pravdnem postopku, ki vsebuje določila o dokazovanju in izvajanju dokazov v 219. do 276. členu. Uporablja se pred rednimi sodišči v civilnih in gospodarskih sporih, v nepravdnih postopkih (v zvezi z določilom 37. člena Zakona o nepravdnem postopku) in v izvršilnih postopkih (v zvezi s 14. členom Zakona o izvršilnem postopku). Zakon o pravdnem postopku se subsidiarno uporablja tudi v sporih pred sodišči združenega dela (v zvezi z določilom 24. člena Zakona o sodiščih združenega dela). Navedeni postopkovni zakoni vsebujejo splošna pravila o dokazovanju, med dokazili pa naštevajo listine, priče, izjave strank, izvedence s tolmači in ogled.

Ker v tem prispevku obravnavamo samo tisto sodelovanje geodetov, ki je povezano z njihovim delom, si oglejmo vlogo prič in izvedencev. Mnogi je ne ločijo, zato v postopkih presegajo meje njihovih dolžnosti in upravičenosti, pogosto pa tudi ne znajo pravilno uveljaviti svojih pravic v zvezi s stroški.

Tako priča kot izvedenec imata marsikaj skupnega. Sta fizični osebi, ki posredujeta svoje vedenje o predmetu dokazovanja. To je potrebno, da bo sodnik oz. uradna oseba ovrednotil izvedene dokaze ter na podlagi ugotovljenega dejanskega stanja in ob poznavanju prava odločil v zadevi. Zato je priča ali izvedenec lahko le oseba, ki je zmožna zaznati (videti, slišati, okusiti) dejstva in ki je zmožna svoje zaznavanje (opazanje) posredovati drugim. Priči in izvedencu je skupno tudi to, da v postopku nista prizadeta in nista neposredno zainteresirana za njegov izid. V tem se ločita od aktivnega ali pasivnega udeleženca (stranke, obdolženca oz. obtoženca, tožnika - toženca, itd.), ki ga sodišče prav tako lahko zasliši.

In v čem se priča in izvedenec razlikujeta med seboj? Priča je tista oseba, ki je v preteklosti naključno zaznala kakšno dejstvo, o katerem posreduje sodišču oz. upravnemu organu svoja subjektivna zapažanja o konkretni stvari ali osebi. Zato je nezamenljiva in če se sodišče ali upravni organ odloči za njeno zaslišanje, se je dolžna odzvati vabilu, izpovedati o zadevi in odgovarjati na vprašanja. Drugače je z izvedencem. Njegova naloga je, da sodniku oz. uradni osebi posreduje manjkajoče znanje o pravilih znanosti, stroke in izkušnje, če je za razjasnitev zadeve potrebno posebno znanje, s katerim organ, ki vodi postopek, ne razpolaga. Ta pravila so raznolika in so izpeljana iz znanosti, tehnike, industrije, obrti, prometa, trgovine, pa tudi iz splošnih življenjskih izkušenj. Nikdar pa niso predmet pravne znanosti in pravna pravila, ker te sodišče pozna in jih mora poznati. Izjemoma se dokazuje le avtonomno pravo (npr. splošni pogoji poslovanja, splošni akti) in tuje pravo. Če gre za posredovanje tujega jezika ali govorice gluhonemih, govorimo o tolmačih. Ker se izvedenec seznani z zadevo šele po naročilu sodišča oz. upravnega organa, se njegovo zapažanje nanaša na sedanost in posamezna dejstva povezuje z objektivnimi, abstraktnimi pravili. Izvedenec se zato ne izpoveduje o konkretnih dejstvih, marveč razlaga pravila znanosti, stroke in izkušenj, ne izpoveduje svojih čutnih zaznavanj, ampak sklepanje, to je sodbe o dejstvih. Razlika med pričo in izvedencem je torej v vsebini izpovedbe. Če so priče, ki so dogodek zaznale, nenadomestljive, je vsak izvedenec nadomestljiv. Vsakdo, ki ima posebno znanje o kaki stroki in naročilo, je sicer dolžan priti na sodišče in podati svoje mnenje v ustni ali predhodno tudi pisni obliki, toda sankcije za primer, če tega ne stori, so zanj precej milejše kot za pričo. Procesni zakoni predvidevajo zanj denarno kazen in povrnitev stroškov postopka, ki so nastali zaradi njegovega neopravičenega izostanka ali neopravičene odklonitve izvedenskega dela, ne pa tudi prisilne privedbe in zaporne kazni, ki lahko doletita pričo.

V praksi se pogosto uporablja tudi izraz izvedena priča. To je oseba, ki je slučajno zaznavala pretekla dejstva, ima pa tudi potrebno strokovno znanje in izkušnje. Zato je dejstva lahko zaznavala bolj natančno in celovito, še vedno pa je priča, ki izpoveduje o tem, kar je zaznala v preteklosti. Če bi bila v sodnem ali upravnem postopku vprašana za mnenje, bi prešla v vlogo izvedenca.

Čeprav so priče in izvedenci dolžni dati svoje vedenje in znanje na razpolago sodišču oz. upravnemu organu in mu pomagati pri izvrševanju javne funkcije, pa ne pomeni, da morajo sami nositi stroške v zvezi s tem. Priče imajo pravico do povračila stroškov, izvedenci pa smejo poleg povračila lastnih stroškov zahtevati tudi povračilo stroškov, ki so nastali v zvezi s pripravo izvedeniškega mnenja in nagrado za opravljeno delo. Zato je treba vsakomur, ki dobi vabilo kot priča, omogočiti, da se mu odzove, za povračilo stroškov pa mora poskrbeti sam takoj po zaslišanju, sicer izgubi to pravico. Priča sme zahtevati

povračilo potnih stroškov, stroškov za prehrano in prenočišče, pa tudi stroškov zaradi izgubljenega zaslužka, če je zaradi odsotnosti z dela prikrajšana pri osebnem dohodku. Z izvedenci je zadeva bolj zapletena, ker sodišče ali upravni organ lahko postavi neposredno določeno osebo ali pa zavod, podjetje oz. geodetsko upravo. Če je geodetski izvedenec postavljen neposredno, mora (tako kot priča) sam uveljaviti pravico do povračila stroškov in plačila nagrade. Če pa je postavljen prek geodetske uprave, potem gre za odnos med sodiščem in to upravo in mora stroške za izvedensko storitev uveljaviti geodetska uprava. Pri tem pa nastane problem plačila delavca, ki je opravil izvedensko delo, saj o tem ni enotne prakse ali priporočila.

mag. Lidija Koman-Perenič

Prispelo za objavo: 11.7.1991

Poročilo s 1. Slovenskega inženirskega kongresa

Zveza inženirjev in tehnikov Slovenije (ZITS) je v Ljubljani organizirala 7. junija 1991 1. Slovenski inženirski kongres. Na kongresu so bila ob predavanjih s pomembnimi temami, koreferatih in razpravi formirana stališča ZITS-a v zvezi z najpomembnejšimi vprašanji razvoja gospodarstva in tehnike v Sloveniji.

Ker bodo vsi referati, koreferati, razprava in sklepi objavljeni v posebni tematski številki publikacije NOVA PROIZVODNJA (izdajatelj je ZITS), bi v kratkem podala samo nekaj misli iz uvodnega referata avtorja Marka Kosa, ki se mi je zdel najbolj značilen za današnje obdobje. V referatu Kaj se dogaja s tehniško inteligenco si avtor zastavlja vprašanja, ki si jih vse pogosteje zastavljajo tehniški intelektualci v Sloveniji: Kdo smo? Kaj pomenimo? Koliko nas je? Kakšen vpliv imamo na celotno dogajanje v Sloveniji in Kaj si lahko obetamo od prihodnosti?

Avtor v svojem referatu navaja izčrpne statistične podatke o tehniški inteligenci v Sloveniji za več let in jih primerja z drugimi vrstimi visoko in višje izobraženih ter izobrazbeno sestavo vseh zaposlenih. Pri tem ugotavlja, da je izobrazbena sestava najslabša v Sloveniji v sklopu Jugoslavije. Slovenija je svojo gospodarsko rast gradila predvsem na nekvalificiranih delavcih, ki so prihajali iz drugih republik. Da bomo stanje lahko popravili, ugotavlja avtor, bomo morali uvažati inženirje, sistemske tehnike, programerje, ki bodo sposobni doseči produktivnost in konkurenčnost na tujih trgih. Prednost, ki jo ima Slovenija, vidi le v industrijski tradiciji. Tehnološko prestrukturiranje ni samo finančni in organizacijski projekt, temveč politični, ki mora potekati v forsiranem, rednem, dopolnilnem in specifičnem visokošolskem izobraževanju. Avtor nadalje ugotavlja, da je nizek življenjski standard nekompatibilen z visoko tehnologijo. Čim višji je življenjski standard, bolj frontalen in napadalen je vstop v novo tehnologijo. Na koncu avtor ugotavlja, da slovenska izobrazbena struktura zaposlenih ni funkcionalna in ni odraz del. Diplomirani inženirji, ki bi morali biti nosilci raziskav in managementa, morajo pri svojem delu ob taki